

(2). Найчисленішими серед них були росіяни, білоруси, поляки, німці, серби, болгари і чехи. Поряд з ними в містах, містечках і селах Поділля, Волині, Південної і Південно-Східної України селились турки, вірмени і євреї, які окрім участі в торгівлі, активно займалися і шинкарською справою. Разом з поширенням в Україні в XVI - першій половині XVII ст. питних закладів значна кількість євреїв разом з українцями і росіянами взявся за цю справу. Так, в 1594 р. Оршанську єврей Шиман Шлінич взяв в оренду корчму і прилегли до неї землі (3). А турійський єврей Абрамка Шмойлович в 1517 р. уклав угоду з князем Олександром Пронським і його дружиною її милістю княжою Федорою Сангушкотною на аренду міста і замку Локачі у Володимирському повіті на три роки за 12000 злотих з усіма прибутками, з усіма людьми тяглими і нетяглими, з усіма євреями і одержуваними від них прибутками, з корчмами і з продажем усіляких напоїв" (4).

Григорій Сангушко Кошерський з дружиною віддав все своє майно єврею Абраму Шмойловичу і дружині його Рихлі Юдинні з усіма прибутками, з корчмами, шинками і продажем в них напоїв (5).

Якщо в єврейських шинках господарювали переважно чоловіки-євреї, то в українських - порядкували в основному жінки-шинкарки.

Вільна від опіки держави, зневаги з боку церкви і власного чоловіка українська жінка зуміла швидко освоїти такий суто чоловічий промисел і досягти в цій справі значних успіхів. Умілі руки шинкарок займалися не лише продажем горілчаних напоїв, а й часто-густо веденням усього шинкового господарства. Надзвичайна працьовитість української жінки, її спритний розум і підприємливість дозволили жінкам поступово майже повністю "витіснити чоловіків з цього промислу" (6). Український шинок на відміну від Росії, де в подібних закладах панував характерний тип чоловіка-"сидельца" потрапив у залежність від жіноцтва. Як свідчать джерела, жінки легше знаходили спільну мову і з євреями-корчмарями, і з євреями-орендаторами, власники корчем і шинків. "Шинкарочка молода" - цей історичний тип української жінки обезсмертила народна поезія. Народна дума про славного лицаря Ганджу Андибера оспівує "Настю Горову

О.П. Кривошій . Запоїжжя. ЄВРЕЇ І РОЗВИТОК ШИНКАРСЬКОЇ СПРАВИ НА УКРАЇНИ (XVI - перша половина XVII ст.)

Уявлення про роль євреїв в становленні і поширенні на Україні шинкарської справи вельми поверхове і в сучасній науці не розроблене. Головним чином через загальноприйнятий як в російській, так і в українській історіографії штамп, що з певними варіаціями накладався в роботах більшості дослідників на оцінку українсько-єврейських взаємин.

Разом з розвитком ремесла і товарного обігу в Україні в XVI - першій половині XVII ст. поступово збільшується кількість міст і міського населення. Зростали старі міста, виникали нові, особливо в Південній та Південно-Східній Україні, куди масами втікали селяни й міщани з півночі й заходу. В середині, XVII ст., як свідчать джерела, на Україні проживало 5,3 млн. чол. (1). Слід відзначити, що на українських землях разом з корінними мешканцями українцями проживали представники 21 народності

- кабашницю степову".

А один з краших жіночих образів української народної поезії, прекрасна Бондарівна сама гуляє в корчмі. Зважаючи на певну поетизацію образу шинкарки в пісенній творчості слід, однак відзначити і деяке зневажливо-упереджене ставлення громадськості до долі жінок-шинкарок. Проте шинок в Україні відігравав роль не лише "питного закладу", він сприймався і як "радне місце". В шинку козаки, і селяни, і міщани, дрібна та середня шляхта обговорювали приватні справи, плани майбутніх походів проти ворогів. Тут же вирішувалась більшість спірних питань, укладались різні угоди.

Однак заняття шинкарським промислом, особливо на пограниччі, не було в ті часи безпечною справою. Під час нападів турецько-татарських завойовників єврейське населення як і українське часто потрапляло в неволю, з якої звільнялось або шляхом викупу, або за допомогою запорозьких козаків, які силою зброї відбивали бранців.

Як свідчать джерела, найславетніший запорожець Іван Сірко не раз визволяв з полону євреїв і відпускав на волю без будь-якого викупу (7). Отже, шинкарство займало помітне місце не лише в розвитку питних закладів і в торгівлі спиртними напоями на українських землях в XVI - першій половині XVII ст., а й в становленні українсько-єврейських взаємин.

1. Копчак С.І. Населення Українського Прикарпаття

(Історико-демографічний нарис): докапіталістичний період.

- Львів, 1974. - С.42.

2. Шекера І.М. Основні етапи розвитку формування етнічної території української народності в період зрілого феодалізму // Українська народність: нариси соціально-економічної і етнополітичної історії. - К., 1990. - С.73.

3. Пыжов И.Т. История кабаков в России. - М., 1991. - С.151.

4. Там же.

5. Там же. - С.152.

6. Левицкий О, Очерки народной жизни в Малороссии во второй половине XVII ст. // Киевская старина. - К., 1901. - С.184-185.

7. Мицик Ю.А., Плохий С.М., Стороженко І.С. Як козаки